

3. 滕先森。朱淑真的悲剧与个性。聊城大学学报。2001。第4期。第74–76页。URL: <https://www.doc88.com/p-983350468576.html?s=rel&id=3> (最后登录: 18.03.2022)
4. 叶嘉莹。从女性主义文论看《花间》词的特质。社会科学战线。1992。第4期。
5. 叶嘉莹。唐宋词十七讲。北京，2007。502页。
6. 钟国本。论朱淑真断肠诗词的成因。聊城大学学报。2009。第2期。第46–48页。
7. 周思思。从李清照朱淑真的诗文看其婚姻价值取向。2015。URL: <https://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10524-1016709481.html> (最后登录: 05.04.2022).

УДК 821.581(529)-311.6.09(5-12)«196»
DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-283-1-61>

Дащенко Г. В.

ORCID: 0000-0003-3432-3679

кандидат філологічних наук, доцент,

*доцент кафедри порівняльної філології східних та англомовних країн
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

м. Дніпро, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ІСТОРИЧНОГО РОМАНУ НАНЬ ГУНБО «ЛІ ЦІНЧЖАО» В КРАЇНАХ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ В 1960-Х РОКАХ

Ключові слова: Нань Гунбо, Лі Цінчжао, роман-фейлетон, біографія, критика.

Лі Цінчжао (李清照, 1084–1155?) – канонічна постать як середньовічної китайської поезії, а й усієї культурної історії Рух Сініса. Подібний статус не є продуктом міфічного «природного» розвитку, що закономірно призводить до того, що поетеса вже понад вісім століть розглядається як одна з «Чотирьох великих поетес у жанрі *ци* династії Сун» («宋代四大女詞人») та «перша талановита жінка всіх часів» («千古第一才女»). Поява і розповсюдження таких «титулів» передбачає

легітимізаційну машинерію, завдяки якій узгоджуються зусилля багатьох дослідників, поетів, коментаторів та романістів різних епох та регіонів. Звідси, мета моєї доповіді – простеження того, як у ХХ ст. жанр, ідеологія та гендер переплітаються в процесі відтворення пам'яті про Лі Цінчжао.

Емпіричним кейсом виступає сприйняття у країнах Південно-Східної Азії історичного роману-фейлетону «Лі Цінчжао» («李清照») авторства Нань Гунбо (南宮搏, 1924–1983). Він є ушлавленим і дуже плідним письменником: до «Лі Цінчжао» вийшло понад 30 його історичних романів, які були дуже добре прийняті читачами, і жоден з них не викликав такої різкої реакції, як вищезгаданий роман-фейлетон. Можна припустити, що справа не в майстерності романіста, а в переплетенні трьох головних факторів, що обумовили надзвичайно емоційне сприйняття цього твору публікою.

Першим фактором є особливості жанру роману-фейлетону (連載小說), який з'явився у Франції у першій половині ХІХ ст. [1, с. 23] та протягом тривалого часу був невід'ємною частиною щоденних газет у всьому світі [1, с. 19]. За умовами жанру твір розбивався автором на серію епізодів, які публікувалися у газеті протягом декількох місяців. Автор часто закінчував епізод на найцікавішому місці, змушуючи читача чекати продовження в наступному випуску газети. Такі романи збільшували кількість передплатників, підвищували рейтинг та наклад видання [1, с. 24].

Роман «Лі Цінчжао» складається з 220 епізодів, які друкувалися в тайванській газеті «中央日報»¹⁶ з 26 квітня по 18 грудня 1960 р. Новий епізод з'являвся практично щодня, але іноді перерви у виході епізодів становили 1–2 дні. Однією з особливостей публікації даного роману є те, що кожен епізод займав одне й те саме місце на сторінках газети – верхня права частина сторінки. Найчастіше епізоди друкувалися на сьомій сторінці газети, але є й деякі винятки. Так, вперше епізод було перенесено на іншу сторінку 1 серпня 1960 р. З цього моменту сторінка публікації іноді змінювалася: епізоди з'являються на п'ятій, дев'ятій, десятій або одинадцятій сторінках газети. За довжиною епізоди невеличкі: в середньому кожен епізод складається приблизно з 450 ієрогліфів.

Завдяки статусу «中央日報» як одній із найстаріших газет китайською мовою у світі [6, с. 139] обговорення життя та творчості Лі Цінчжао вийшло за межі суто літературної спільноти, а перші, переважно негативні, відгуки забезпечили стійке зростання інтересу з боку публіки, дуже далекої від академічних дискусій.

¹⁶ Газета спочатку виходила у м.Шанхай (з лютого 1928 р.). У період із 1938 по 1949 рр. штаб-квартира газети неодноразово змінювала своє місцезнаходження на території материкового Китаю, а 12 березня 1949 р. остаточно влаштувалась в м. Тайбей (Тайвань) [6, с. 139].

Другим важливим фактором виступає ідеологічний вимір: в той час «**中央日報**» була офіційною газетою Центрального виконавчого комітету партії Гоміньдан (**台灣國民黨中央**). Враховуючи політичні та історичні обставини, а також баланс влади у Південно-Східній Азії, не дивно, що одним із перших каналів критики роману виступили прокомуністичні газети, внаслідок чого до обговорення долучилося ще більше людей. У серії статей під назвою «Поговоримо про Лі Цінчжао» («**談李清照**») в гонконгській газеті «**新生晚報**», які виходили з 5 по 17 травня 1964 р., Нань Гунбо зазначав, що «навіть ті, хто зазвичай були зайняті боротьбою з комунізмом, також приєдналися до розмов про літературу» [3]. Очевидно, ідеологія була однією з тих умов, що забезпечили успішну публікацію роману, всупереч справжній вакханалії негативних рецензій навколо нього. При цьому, незважаючи на сильний тиск з боку громадськості, редакція газети жодного разу не втрутилася у написання роману [4].

Третім фактором виступають гендерні стереотипи і переконання. Здебільшого три моменти викликали вкрай негативну реакцію публіки: повторне заміжжя поетеси, у чому складно нині побачити щось крамольне; опис сексуальних задоволень, невинних і навіть цнотливих з погляду сьогодення; та наявність ілюстрацій авторства Мей Сінь (**梅心**) майже до кожного епізоду¹⁷, які, за словами Нань Гунбо, вважалися непристойними та були використані «в якості обтяження моєї провини» [3].

Літератори та журналісти виступили з критикою на адресу автора, звинувативши його «у фальсифікації відомостей про другий шлюб Цінчжао» [3]. Це викликало щире здивування та обурення Нань Гунбо. По-перше, через публікацію роману частинами в той час публіка ще не могла знати особливості розвитку подальшого сюжету, й поява цих звинувачень набагато випереджала події в романі: «Мій роман тільки дійшов до того моменту, коли Лі Цінчжао в Шаньдуні разом із чоловіком, призначеним на посаду місцевого чиновника, насолоджувалася радощами життя нареченої, і ще було дуже далеко до того моменту, коли вона овдовіла» [3]. По-друге, ще на початку написання роману Нань Гунбо, спираючись на роботи відомих дослідників династії Цін (Юй Чженсе, Куан Чжоуї та ін.), щиро вважав відомості про її повторний шлюб сфальшованими, тому просто «вирішив обійти мовчанням» це питання в романі [5]. Тому звинувачення його в підтримці думки щодо наявності другого

¹⁷ За винятком чотирьох епізодів (№ 3, 7, 39 и 99) всі інші супроводжуються невеликою ілюстрацією, поряд з якою вміщена певна фраза з тексту даного епізоду, вказуючи який саме момент розповіді зображений на ній. У більшості випадків на них зображена Лі Цінчжао (169 з 216 ілюстрацій): поетеса зображена наодинці у 26 випадках, в інших випадках поруч із нею представлені інші персонажі роману (чоловік, мати, друзі, слуги тощо), кількість яких в межах однієї ілюстрації варіюється від одного до сімнадцяти.

шлюбу Лі Цінчжао та його описі в романі не відповідали дійсності, але ще більше пожвавили інтерес до роману. Ба більше, до цих звинувачень додалась ще й критика докладного опису еротичних відносин Лі Цінчжао з чоловіком, який, на думку деяких читачів, був аморальним і розцінювався, як осквернення поетеси [2].

Апофеозом неприйняття стало звернення літньої професорки, яка «виступила з промовою перед репортерами, зізнавшись, що ніколи не читала моїх романів, але, закликаючи до Неба, проклинає мій твір» [3]. Гендерні стереотипи патріархатного суспільства, яких торкнувся автор у романі, викликали появу таких барвистих епітетів, як «згвалтування» поетеси чи «осквернення» її пам'яті.

Таким чином, відтворення пам'яті о Лі Цінчжао не може бути відокремлено від жанрових, ідеологічних та гендерних факторів у процесі легітимації літературної репутації. Саме констеляція останніх зумовила той факт, що реакція на цілком ординарний літературний твір визнаного майстра історичної прози вийшла далеко за межі Китаю, Гонконгу та Тайваню: у різних країнах Південно-Східної Азії газети, що виходили китайською мовою, розпочали так звані «чорнильні баталії», в результаті яких було опубліковано близько 280 статей, що критикували роман Нань Гунбо [3]. При цьому подальшої специфікації потребують як зазначені фактори, так і періодизація різних етапів сприйняття роману «Лі Цінчжао».

Література:

1. Bachleitner N. The Beginnings of the Feuilleton Novel in France and the German-Speaking Regions. *Nineteenth-Century Serial Narrative in Transnational Perspective, 1830s–1860s*. Cham, 2019. P. 19–48.
2. 南宮搏。關於李清照。《中央日報》，18.12.1960。第7頁。
3. 南宮搏。談李清照：前記（一）。《新生晚報》，05.05.1964。第5頁。
4. 南宮搏。談李清照（二）。《新生晚報》，06.05.1964。第5頁。
5. 南宮搏。談李清照：幾條筆記（七）。《新生晚報》，11.05.1964。第5頁。
6. 王凤超。《中国报刊史话》。北京：商务印书馆，1991。148页。